

engang taget sig af Veivæsenet, og der er dog maaskee intet andet Land, der har gjort saa meget for Veivæsenet. Paa Continentet derimod har det til forskjellige Tider været opstillet som en Maxime, at Staten kunde med megen Nytte indlade sig paa at gjøre alle disse Ting for Borgerne, og Staterne have derfor anlagt Fabriker, drevet Industri o. s. v.

Nu have Forholdene imidlertid udviklet sig saaledes lidt efter lidt, at man ikke blot har indseet det Forkastelige i det Indgreb i den frie Omsætning, som skee ved Reguleringen af Tolden paa en saadan Maade, at denne istedetfor at være en reen fiscal Institution gik over til at være en Regulator for den hele Omsætning, men at man ogsaa selv her i Landet har begyndt at indsee, at Staten i det Hele taget ikke bør befatte sig med at anlægge Fabriker osv. Men nu kommer der nye Former frem, hvor man ikke har faaet Diet op for, at det accurat er det Samme, idet man nemlig vil, at Staten paa en lignende Maade skal — naturligvis kun fordi den anseer det for et Gode; Staten har aldrig flaaet ind paa denne Veien i den Overbeviisning, at den udbredte den største Velsignelse — ved en Misbrug af sin Magt fremtvinge disse Foranstaltninger, hvad enten den store Deel af Befolkningen directe har et Gavn af dem, der svarer til de Offre, der udkræves, eller ikke. Jeg anseer det for at være en Grundsaetning, som vil lede til den sundeste Udvikling af Forholdene, at Staten lærer at indskrænke sig, at begrænse sig, at den overlader Borgerne Alt, hvad der ikke strengt vedrører den selv, stolende paa, at de nok skulle vide at ramme det Bedste, at de formaal, som Staten absolut har at gennemføre, ogsaa ubelukkende blive dens Sag at gennemføre, hvoraf jeg skal nævne de to vigtigste, Retsfærdighedens Haandhævelse imod Rigets Grændser og imod Udlandet, ellers veed man ikke, hvor der skal standses, og man kommer ind paa en Bane, hvis Ende man ikke kan oversee; man kommer Skridt for Skridt hen til det, der ligger paa Bunden, nemlig Socialismen.

Strøm: Den ærede Landstingsmand, der nu satte sig, har et Par Gange, baade ved forrige Behandling og ligesaa i aften, sagt med Hensyn til de Bemærkninger, han vilde gjøre her i Thinget, at han ikke ventede, at de skulde udøve nogen Indflydelse paa Thingets Afstemning, men at han kun fremsatte dem, fordi det var ham en Nødvendighed at faae dem udtalte. Jeg troer imidlertid, at han har taget feil i dette Punkt. Jeg for min Deel har med den største Opmærksomhed lyttet til de Betragtninger, han har anstillet, og jeg skulde være aldeles tilbøjelig til at stemme imod Loven, hvis han kunde gjøre det klart for mig, at den Grundsaetning, hvorfra han er gaaet ud, og hvorpaa hele hans Argumentation er støttet, kan holde Stik og er rigtig; men netop dette har han idetmindste ikke for mig kunnet gjøre, og jeg vedbliver at troe, at han feiler. Jeg er enig med den ærede Landstingsmand i adskillige af de Bemærkninger, han har fremsat, navnlig det Exempel, han anførte om Chausseer. Jeg troer, at som Forholdene ere, kan en Chaussee ikke sammenlignes med en Jernbane. Først naar det usigtligt kan udregnes, hvad Chausseer har kostet at anlægge og vedligeholde, og hvad Renter deraf er, og naar der saa dernæst er flaaet en Bom for den, saa at man kan sige: Vi ville Ingen have ind paa den uden for en vis Priis, først da vil en Sammenligning kunne anstilles; men da dette ikke vil kunne lade sig gjøre, og da Ingen kan beregne, hvad der kan komme ind, saa maa det hele Beviis falde. Derimod er der en anden Side, hvorfra det maa kunne vise sig, om den ærede Landstingsmands Hovedsaetning er rigtig.

R e t t e l s e r .

Nr. 131, Sp. 2072, Lin. 18 f. o.: „Dette“ læs: „Det, at han skulde udvide.“
 — — — — — Lin. 21 f. o.: „Andre“ læs: „Kirkeiere“
 — — — — — Lin. 2 f. n.: „naar“ læs: „med det Samme“